

A 70 éves Halmai Péter akadémikus köszöntése

Amikor Halmai Péter közgazdász, egyetemi tanár, akadémikus 70. életévének magasából áttekinti életpályáját, és mérleget készít, nyugodt lelkiismerettel, elégedetten állapíthatja meg, hogy jó úton jár. Még nem dőlhet hátra, hisz ereje teljében van, kedélye, munkakedve töretlen, kollégái, tanítványai, pályatársai az egyetemen, a tudományos társaságban és az Akadémián igencsak számítanak, építenek rá.

A szülői ház, édesapja sorsa, példája is nagy szerepet játszott abban, hogy érdeklődése már igen korán a társadalomtudományok felé fordult. Könyves Kálmán gimnáziumi tanárainak jóvoltából az irodalom, a történelem, sőt a biológia, a kémia és a fizika is erősen foglalkoztatta, s egy ideig orvos akart lenni. Végül győzött a közgazdaságtan, de jogi tanulmányokat is folytatott. A korszak legjelentősebb tanáregyeniségei gazdagították tudását, alakították szemléletét. Az egyetem elvégzése után pályáját az ELTE Közgazdaságtani Tanszékén kezdte. Azóta is elsősorban egyetemi tanszékeken dolgozik, itthon és külföldön. Jelenleg a Nemzeti Közzolgálati Egyetem és a Budapesti Műszaki és Gazdaságtudományi Egyetem egyetemi tanára.

Fő kutatási területe a nemzetközi gazdaságtan, a makroökonómia, az összehasonlító gazdaságtan és az agrár-kozgazdaságtan. Ezek nemcsak érdekes kutatási témák, hanem a magyar nemzet, Európa és a világ sorskérdéseit is alapjaiban érintik. Itt elért eredményeit pályatársai hivatottak méltatni. Tudományos életműve szintetizáló, nagy rendszerekben gondolkodni képes elméről árulkodik. Példás erénye, hogy eredményeit, következtetéseit világosan és a reveláció erejével hatóan mutatja be. Mindezt nemcsak szakterülete tudósai és gyakorlati szakemberei, valamint a gazdasági és politikai döntéshozók számára képes megtenni, hanem a világ folyamataiban eligazodni törekvő értelmiség és a közvélemény számára is.

Vélekedése szerint „szerényen, de fáradhatatlanul” kell fejleszteni a magyar felsőoktatást. Legnagyobb élményének a magasan motivált hallgatókkal végzett munkát tartja. „A tudományos eredmények megszületésében meghatározó jelentőségű a közeg, amelyben azok megszületnek” – hangoztatja Halmai professzor.

„Olyan elemi erejű változások mennek végbe a mai társadalomban és gazdaságban, amelyeknek nyomán szinte minden fiatal többszörös pályamódosításra számíthat szakmai útja során. Az erre való képesség alapvető jelentőségű a sikeres életpálya

tekintetében.” Ezt a jövő nemzedékéről állítja, de már saját életútja is ezt példázza. Miközben „egyetemi embernek” tartja magát, részt vett kormányzati reformok kidolgozásában, volt főállású kormánytisztviselő és nagyvállalati vezető is.

Az Akadémia mint a „nemzet tanácsadója” számára Halmai Péter munkásságának különösen fontos mozzanata, hogy Magyarországon az elsők között fogott a gazdaságpolitika tudományos vizsgálatába és egyetemi szintű oktatásába. Máig érvényes célja, hogy összekapcsolja a korszerű elméleteket az empirikus megalapozással. „Ez meredek út, de talán éppen ezért vonzó számomra” – vallja. A kritikai közgazdaságtani (és általában társadalomtudományi) kutatások nélkülözhetetlenek a rendszerproblémák feltárásához és a szakpolitika megújításához. Bár a tudományos eredmények felhasználása általában alig valósul meg, mindez nem veheti el a kutató kedvét. „A rövid távon nem mérlegelt tudományos megfontolások utóbb is hatást gyakorolhatnak a közpolitikákra” – állapítja meg Halmai Péter. Tapasztalata szerint a szakpolitikai tanácsadás hatalmas munka, amely „egyszerre lehet intellektuális élmény s egyben a jövőt szolgáló hozzájárulás”.

Munkásságának a tudományos közösség számára önbizalmat és küldetésstudatot egyaránt meghatározó fontosságú üzenete, hogy az innováció, a felsőoktatás mozgósítása nélkül Európa nem közeledhet a világ fejlett centrumaihoz. A kontinens dinamizálását európai szinten koordinált, szimultán, ugyanakkor a tagállami sajátosságoknak megfelelő reformokkal lehet elérni. Nem arra kell figyelni, hogy Európa mekkora szeletét adja a világ teljesítményének, figyelmeztet Halmai akadémikus, hanem kontinensünk és Magyarország egy főre jutó teljesítményének az alakulására. Itt Európának reális esélye van arra, hogy a jövőben is a világ élvonalához tartozzon. Ebből Magyarország is ki kell hogy vegye a részét. „Nagyon fontos, hogy a nemzetközi szintén a kooperáció, és ne az egyes államokat egymással szembeállító, egyoldalú versengés nyerjen teret” – hangzik Halmai professzor újabb figyelmeztetése. Ennek hitelét az is erősíti, hogy ünnevelt akadémikustársunk az integráció mellett a brexit kapcsán a dezintegrációval is foglalkozott. Messze hangzó, bölcs megállapítása, hogy „a hangos retorika nem helyettesíti a magas színvonalú szakmai vitákat és kormányzást”.

Élete során elhalmozták hazai és külföldi díjakkal, elismerésekkel. Tudományos és közéleti tevékenységét a legszélesebb körben és a legmagasabb szinten ismerik el. Kiemelkedően értékes a tudományos közösségért a Magyar Tudományos Akadémia keretében végzett sokrétű munkája is. Az MTA 2016-ban választotta levelező, 2022-ben pedig rendes tagjává. 2017-től az MTA Doktori Tanácsának tagja. 2017 júniusától a Magyar Tudományos Akadémia IX. Gazdaság- és Jogtudományok Osztályának elnökhelyettese, 2023 júniusától elnöke, amivel egyúttal az MTA

elnökségének tagja is lett, s 2026-ig tölti be ezt a posztot. Véleményét elnökként gyakran kérem, meglátásai eredetiek, tanácsai hasznosak számomra.

Nem meglepő, hogy e nagy ívű tudományos életpálya áttekintése során előttünk kibontakozó „reneszánsz” személyiség zenerajongónak vallja magát, akinek klasszikus és rockzene egyaránt „jöhet”. Aki a „végtelenségig” tud Beethoven-szimfóniákat, -szonátákat és -zongoraversenyeket hallgatni. Téve mindezt a munka mellett, de nem utolsósorban egy-egy palack nemes bor mellett, ami gyakran vonzza társaságába az élet-szerető embereket. A hozzá közel kerülők tudják, hogy felesége, Zita támogatása és gyermekei közelsége is nélkülözhetetlen tudományos és közéleti sikereihez.

Tisztelt akadémikus társunk, kedves Péter barátunk! Isten éltesse 70. születésnapod alkalmából, és adjon Neked erőt, ihletet és figyelmet még nagyon sokáig!

*Freund Tamás
Oberfrank Ferenc*